

Partycypacja obywatelska jako narzędzie wzmacniania demokracji

Jednym z fundamentalnych postulatów demokracji jest zapewnienie aktywnym obywatelom możliwości udziału w sprawowaniu władzy. Udział ten w czasach starożytnych pojmowany był w sposób bezpośredni, natomiast wraz z rozwojem narodowych państwowości przybrał postać demokracji przedstawicielskiej (wyborczej). Współczesna demokracja musi jednak dostosowywać się do warunków świata globalnego – usieciowanego i współzależnego. Demokracja przedstawicielska przestała być już przy tym jedyną i wystarczającą formą sprawowania władzy i jest coraz częściej uzupełniana przez różnorodne formy bezpośredniego udziału obywateli w decydowaniu o sprawach publicznych.

Partycypacja obywatelska zakłada konieczność stworzenia i zapewnienia funkcjonowania przestrzeni umożliwiającej obywatelom aktywne angażowanie się w sprawy publiczne. Przestrzeń ta, w założeniu ma być niezależna od rządzących oraz dostępna dla osób prezentujących różne poglądy i stanowiska. Osoby te powinny mieć możliwość podejmowania w ramach udostępnionej im przestrzeni różnych form aktywności społecznej, samodzielnie lub wspólnie z innymi, tworząc i rozwijając tym samym ideę społeczeństwa obywatelskiego. W ten sposób partycypacja obywatelska będzie stanowić komplementarną w stosunku do tradycyjnych form aktywności politycznej obywateli formę ich aktywnego zaangażowania w sprawy publicznej, w tym w proces tworzenia i stosowania prawa.

Z uwagi na pozytywne aspekty aktywnej obecności obywateli w sferze publicznej, partycypacja obywatelska jest współcześnie stosowana w większości państw demokratycznych. Jednocześnie praktyka stosowania tej instytucji rodzi w nauce wiele pytań i wątpliwości, które w ramach tego projektu będą rozstrzygane. Po pierwsze, czy partycypacja obywatelska jest narzędziem wzmacniającym czy może osłabiającym demokrację przedstawicielską oraz w jakim stopniu rozwijanie różnych form decydowania przez obywateli o sprawach publicznych modyfikuje tradycyjny model ustroju demokratycznego? Po drugie, czy stosowanie mechanizmów partycypacyjnych pozwala zapobiegać konfliktom pomiędzy różnymi grupami społecznymi oraz między społeczeństwem a rządem, czy może wręcz przeciwnie – konflikty te generuje albo zwiększa ryzyko ich rozwijania się? Po trzecie, czy partycypacja obywatelska wzmacnia zaufanie do instytucji publicznych, czy może jest wyrazem obywatelskiej nieufności do tych, którzy władzę sprawują? Po czwarte, czy prawo do partycypacji obywatelskiej jest prawem podstawowym mającym swoje źródło w godności jednostki, a także czy jest ono wystarczająco chronione i gwarantowane przez regulacje konstytucyjne i międzynarodowe? Poszukiwanie odpowiedzi na te pytania będzie wymagało uwzględnienia zmian obecnie zachodzących w otaczającej nas rzeczywistości, takich jak silna polaryzacja społeczeństwa, emocjonalizacja problemów politycznych, populizm jako metoda uprawiania polityki, upadek autorytetu ekspertów i instytucji publicznych, wzrost znaczenia mediów społecznościowych.

Doktorant wybrany do realizacji tego projektu będzie prowadził badania teoretyczne i empiryczne w oparciu o analizę aktów prawnych, orzecznictwa, literatury oraz praktyki działania instytucji partycypacyjnych w różnych krajach. W projekcie uwzględniono współpracę międzynarodową z sześcioma europejskimi ośrodkami badawczymi oraz 3-miesięczny staż badawczy w John F. Kennedy School of Government, Harvard University. Wyniki badań zostaną przedstawione w monografii oraz trzech artykułach anglojęzycznych.